

MAJAKOVSKI

U „Pješničku kafanu“ doste čestito sam odlazio i sat sam jednom nešto čitao i dobio od Holodniča novčanu sumu koja mi je pripadala.

Sećam se večeri kada je u kafanu došao A. V. Lunačarski. On je skromno seo za udaljeni sto i slušao. Majakovski mu je predložio da i on nešto pročita. Ali je Anatolije Vasiljevič odbio. Majakovski je bio uporan: „Porovite ono što ste mi kazali o mojim pesmama.“ Lunačarski je bio primoran da uzme reč: govorio je o talentu Majakovskog, ali je kritikovao futurizam i napomenuo da je samohvalisavost nepotrebna. Tada je Majakovski rekao da će mu ubrzo poći spomenik i to upravo tu gde se nalazi „Pješnička kafana“. Vladimir Vladimirovič se prevatio svega za nekoliko stotina metara spomenik su mu podigli nedelako od Nastasjine uličice.

Neskrupnost? Samouverenost? Takva pitanja su često postavljali mnogi savremenici Vladimira Majakovskog. On je, na primer, proslavio dvanaestu godišnjicu svog pesničkog rada. Često je sebe nazivao velikim pesnikom. Zahtevao je slavu za života i to je bilo verovatno za duh vremena, za ono obrambeno doba na koje se žalio Belimot, to je dolazilo od želje da po svaku cenu sikrene paznju na umetnost. „Ja volim da gledam kako umiru deca...“ A nije mogao da vi-

di ikako tuđu kćer! Jednom je u fešani moj poznanik posekao prst nožem — Vladimir Vladimirovič je brzo okrenuo glavu. Samouverenost? Da, on je oštro odgovarao na kritike, uređao svoje književne protivnike. Sećam se ovakvog dijaloga. Na cedulji je pisalo: „Vaše pesme me zagrevaju, ne zatalešaju dušu, ne zarađavaju“. Odgovor je glasio: „Ja nisam ni peć, ni more, ni kuća“. Na svojim knjigama on je pisao citacima: „Za unutrašnju upotrebu“. Sve je to opšte poznato. A ja znam često drugo.

Sećam se književne večeri Majakovskog u pariskoj kafani „Volter“ u proleće hiljadu devetsto sedme godine. Bila je prisutna L. N. Seifukina. Neko je iz dvorane doviknuo: „Pročitajte sada neku vašu staru pesmu!“ Majakovski je kao uvek odgovorio šalom. Kad se završilo veče, pošli smo u noćnu kafanu kod bulevara Sen Mišel. Majakovski, L. N. Seifukina, E. J. Triole i drugi. Svirala je muzika i neko je igrao. Vladimir Vladimirovič se čas šalio i imitirao pesnika Georgija Ivanova koji je takođe prisustvovao

večeri, čas bi dugo čitao i nevasalo se obazirao, kao lav u izazvu.

Dogovorili smo se da sutradan dođemo k njemu — što pre to bolje. U maloj sobi hotela „Istre“, u kome je uvek osetio, postelja nije bila raspoređena — Majakovski nije spavao. Dočeka me samotni i bez pozdrava upitao: „Mislite li i vi da sam ranije bolje pisao?“ Nikada on nije bio samouveren, samo je ljudje varala jednom zauvek usvojena poza. Ja mislim da je tu poza pre nameravao razum nego karakter. Majakovskom je bila svojevrsna romantika, ali se on to romantike stideo i uztežao se: „Ko pred mnom nije filozofirao...“ (Posle gorčkih misli o svom životu, a odmah zatim ironična reč — „voda“).

Neobična je sudbina Majakovskog u svetu. Tu skoro su mi o njemu pričali pisali iz Crne Afrike — on je slugeo i tamo. Majakovski obilazi svet. Naravno, njegovi se stihovi teško prevode, a i mnogo šta u onoj formi koju je Majakovski lansirao kao formu

budućnosti postalo je forma prošlosti. Ali kao čovek i pesnik, Majakovski je kao i pre mied. Ni Aragon, ni Pablo Neruda, ni Elijar, ni Tsvetaj, ni Nevali, nikad nisu imitirali Majakovskog, ali svi oni za mnogo šta ima da zahvale Majakovskom; on ih nije naučio formi građenja stihova, već smelosti izbora.

Treba umeti razlikovati savremenost od aktualnosti, duh novatorstva od ovih ili onih novina koje posle četvrt veka postaju staromodne. Pre nekoliko meseci jedan pesnik mi je rekao da Posle složenih rima Majakovskog ne treba upotrebljavati rime od glagolskih oblika. To je, naravno, naivno. Može pesnik pevati i u rima od glagolskih oblika ili bez rima uopšte. Hiljadu devetsto četrdesete, devedeset procenata mladih pesnika pevati su šale Majakovski — stepenasto. Sada imaju druge uzore — može se merjavu. Majakovskog su tukli po glavni književna Aleksandra Puškina, Njekrasova, Bjoke. Ima li smisla tući danas mlade pesnike tovim Majakovskog?

Rekao sam da je meni Majakovski

čovek mogao pomoći da mnogo šta shvatim. Sećam se jednog našeg razgovora noću — to je bilo u februaru ili martu hiljadu devetsto osamnaeste godine. Izšli smo zajedno iz „Pješničke kafane“. Majakovski je počeo da se raspljuje o Parizu, Pkasku, Apolineu. Zatim je rekao da su mu se sviđeli moji stihovi o smrti Jemeljana Fugačova. „Vi bi trebalo da se radujete, a vi kukate... To nije dobro“. Ja sam se odmah složio — „Naravno, nije dobro“. S političkog stanovništva on je bio u pravu, ja sam to uskoro shvatio. Ali mi smo i mislili i osećali različito.

Hiljadu devetsto dvadeset druge godine rekao mi je da mu se sviđeo moj roman „Hurenito“. „Vi ste mnogo šta shvatili bolje od drugih...“ Nasmejao sam se: „A meni se čini da ja još uvek ništa ne razumem...“

Mi smo se često susretali, ali se nikad nismo sreli.

Razmišljao sam i sada razmišljao o Majakovskom. Ponekad se prepirem s njim, ali se uvek divim njegovom pesničkom podvignu. Ja ne gledam spomenik — on stoji na mestu. A Majakovski ide po stovim kvartovima Moskve, i po noćnom Parizu, i po celoj našoj planeti. Ide Majakovski sa „rezervama“ ne novih rima, već novih misli i osećanja...

Ilija ERENBURG

1915.

1918.

1924.

1929.

1929.

vladimir vladimirovič majakovski

za šta se bori LEF?

Devetstopeta godina. Posle nje reakcija. Reakcija je pritrla samodržavljem i udvojenim nametom trgovaca i fabrikana.

Reakcija je stvorila umetnost i način života — po svom nahođenju i ukusu. Umetnost simbolisti (Bjeli, Baljmont), mističara (Culkov, Hipius) i pomnih psihopata (Rozanov) to je život malograđana i čifca.

Revolucionarne partije udarile su po bitisanju, umetnost se digla da udara po ukusu.

Prvi impresionistički plamen javio se 1909. godine (zbornik „Krug sudija“).

Plamen su raspirivali tri godine. I raspirili u futurizam.

Prva knjiga udruženja futurista bio je „Samar društvenom ukusu“ (1914 — Burljuk D., Kamenski, Kručeni, Majakovski, Hljebnjikov).

Staro uređenje lačno je procenjivalo laboratorijski rad sutrašnjih minera.

Futuristima je uzvraceno cenzorskim sakačenjem, zabranom nastupanja, lajanjem i vričkanjem čitave štampe.

Kapitalist, razume se, nikada nije bio mecena naših strofa-bičeva, naših skica-trnova.

Život u eparhijskoj sredini primoravao je futuriste da se rugaju žutim reklamama „dekorisanjem“.

Ti malo „akademski“ metodi borbe, predosećanje dalekosežnog zamaha — odmah su dobili estetizere koji su bili pristupili (Kandinski, Pubo-karocvi i dr.).

Zato su oni koji nisu imali šta da izgube pristupili futurizmu, ili se pak zaklonili njegovim imenom (Seršenjevič, Igor Severjanin, „Magareći rep“ i dr.).

Futuristički pokret na čelu sa umetnicima koji su se malo unosili u politiku dobijao je ponekad i vidove anarhije.

Napredno sa ljudima budućnosti išli su i tobožnji mladi, koji su zastavom levičarstva prikrivali estetičku trulež.

Rat 1914. godine bio je prvo iskušenje u javnosti. Ruski futuristi konačno su raskinuli sa pesničkim imperijalizmom Marinetiija, koga su već ranije izviždali, u vreme njegove posete Moskvi (1913).

Futuristi su prvi i jedini u ruskoj umetnosti prokleli rat, zaglušujući zveckanje njegovih hvalospjeva (Gorodecki, Gumiljov i dr.), borili se protiv njega svim orudima umetnosti („Rat i svet“ Majakovskog).

Rat je značio početak futurističke čistke (srušili se „Mecanini“), Severjanin pošao na Berlin).

Rat je naredio da se sagleda buduća revolucija („Oblak u pantalonama“).

Februarska revolucija izvala je čistku, pocepala futurizam na „desni“ i „levi“.

Desni su postali glasnošću demokratskih krasota (njihova su prezimena u „Celjo Moskvi“).

Levi, koji su čekali Oktobar, nazvani su „boljševicima umetnosti“ (Majakovski, Kamenski, Burljuk, Kručeni).

Ovo futurističkoj grupi prišli su prvi proizvođači-futuristi (Brik, Arvatov) i konstruktivisti (Rodenko, Lavinski).

Futuristi su otpočeta, još u dvorcu Kšesinske, pokušali da se dogovore sa grupama radničkih pisaca (bud. Proletkul), ali su ti pisci mislili (sudeći po nekim stvarima) da se revolucionarnost potpuno sadrži u agitacionom sadržaju, za su u oblasti forme i obrade ostajali reacionari, koji nikako nisu mogli da se ujedine.

Oktobar je očistio, oformio, reorganizovao. Futurizam je postao levi front umetnosti. Postali smo „mi“.

Oktobar je učio radu.

Mi smo već 25-og oktobra stupili na rad.

Jasno — u vreme kada je inteligencija okretala leđa, nas nisu mnogo pitali o našim estetičkim ubeđenjima.

Mi smo sazdale „Izo“, „Teo“, „Muzo“, tada revolucionarne, mi smo povelili učenike u napad na akademiju.

Napredno sa organizacionim radom mi smo dali prva dela umetnosti oktobarske epohe (Tatlin — spomenik Trećoj internacionali, „Misterju-Buf“ u Mamerholdovoj režiji, „Stenja Razin“ Kamenskog).

Mi nismo estetizirali, stvarajući za samoljublje. Stečene navike primenjivali smo na agitaciono-umetničke poslove koje je iziskivala revolucija (plakate Roste, novinski feljton i sl.).

U cilju propagande naših ideja organizovali smo radničke novine „Umetnost komunne“ i obilazak tvornica i fabrika sa diskusijama i čitanjem.

Naše ideje su radnički auditorij. Viborski rejon organizovao je komfut.

Pokret naše umetnosti ispoljio je našu snagu u organizovanju tvrđava levog fronta po čitavoj RSFSR.

Paralelno sa tim odvijao se rad drugova sa Dalekog istoka (časopis „Stvaranje“), koji su teoretski podrživali socijalnu neizbežnost našeg pokreta, našu socijalnu povezanost sa Oktobrom (Cužak, Asejev, Paljmov). Izloženo svakojakim prognozama, „Stvaranje“ je podnelo sav teret borbe za novu kulturu u granicama DVR i Sibira.

Razočaravši se vremenom u nadi dvonedeljnog postojanja sovjetske vlasti, akademici počele pojedinačno i u grupicama da kucaju na vrata narkomata.

Ne rizikujući da im poveri odgovoran posao, sovjetska vlast je ustupila njima tačnije, njihovom evropskom glasu, — kulturne i prosvetne budžake.

Iz tih budžaka počela je hajka na levičarsku umet-

nost, sjajno završena zabranom „Umetnosti komunne“ i sl.

Vlast zauzeta frontovima i razaranjem, malo se udubljivala u estetske raspre, trudeći se samo da pozadina ne buči bas mnogo, i urazumljivala nas iz postovanja prema „čuvanima“.

Sada je predan u ratu i gladi. LEF je dužan da pokaze panoramu umetnosti RSFSR, da utvrdi perspektivu razvika i zauzme odgovarajuće mesto.

Umetnost RSFSR 1. februara 1923.

I. Umetnost. Išlo se izročeno u državne pisce, tlačeći ostale kancelarijskim jezikom i ponavljanjem pouzabuke. Drugi je potpuno potpao pod uticaj akademizma, zadržavši kao uspomenu na Oktobar samo nazive organizacija. Treći, najbolji deo, prevaspitava se posle ružičastun Beln po našim stvarima i, verujemo, ica će dalje s nama.

II. Zvanična literatura. U teoriji umetnosti svak ima lično mišljenje. U praksi — časopisi se prosto šarene svim mogućim tražnim prezimenima.

III. „Najnovija“ literatura (Serapion i dr.) — pošto su usvojili i razukili naše metode, začinjavaju ih simbolistima i s mukom prilagodavaju lakom nepštivu.

IV. Promena putokaza. Sa Zapada dolazi najezda prosvetljenih i uvaženih. Aleksej Tolstoj već timari belog konja svojih celokupnih dela za pobedonosni ulazak u Moskvu.

V. Iznad narušavajući normativnu perspektivu, u raznim ulogama nalaze se pojedinci-levi. Ljudi i organizacije (Inhuk, Vhutemas, Gitis Mamerholda, Opojaz i dr.). Jedni herojski nastoje na spomenjnim snagama podignu prekomernu tešku novinu, drugi još uvek turpijama redaka režu okove stareži.

LEF mora da okupi leve snage. LEF mora da pregleđa svoje redove odbacivši prišljamačenu prošlost. LEF mora da sredi front za rušenje stareži, za borbu i osvajanje nove kulture.

Pitanja umetnosti mi ćemo rešavati ne većinom glasova mističnog levog fronta koji je dosad postojao samo kao ideja, već na delu, energijom naše inicijativne grupe koja iz godine u godinu rukovodi radom levih i koja je idejno uvek rukovodila njim.

Revolucija nas je mnogotemu naučila.

LEF zna:

LEF će:

U radu na jačanju tekovina Oktobarske revolucije, a jačajući svoju umetnost LEF će propagirati umetnost idejama komunna otvarajući umetnosti put u sutrašnjicu.

LEF će ubeđivati mase našom umetnošću, stičući u njima organizovanu snagu.

LEF će podržavati naše teorije stvarnom umetnošću, pošto je uzdigne do najviše radne kvalifikacije. LEF će se boriti za umetnost-izgrađuju života.

Mi ne pretendujemo na monopolizaciju revolucionarnosti u umetnosti. Pokazati ćemo takmičenje.

Mi verujemo — pravilnošću svoje agitacije, snagom stvorenih dela dokazaćemo: mi smo na pravom putu koji vodi u budućnost.

1923. Milorad ŽIVANCEVIĆ